

עין משפט
נר מציה

א [מיי] פ'כ מהלכות טומאת מת הלכה יא:
ב [מיי] שם הלכה יז:
ב ד ג מיי פ'כ מהל' שאר אבות הטומאות הל' יב וע"ש כ"ח:
ב ד מיי פ'ד מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:
ב ד ה מיי שם הל' יא:

שיטה מקובצת

א] השלישית אין בהן:
ב] והיכן מגעו באחת מהן:
ג] והיכן אהלו בא' מהן:
ד] והיכן משיאו בא' מהם:
ט] הדר פשטה מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי כצ"ל וגיב הדר פשטה כלל וכו' היתה גרסתו של הרמב"ם וז"ל עיין פרק שני מהלכות שאר אבות הטומאות והתוספות גורס' כגורסת הרי"י מטראני וצ"ל עיין תוס' בבא קמא דף כה ע"ב פ:
ו] כל ששפו עכבר אביא עכבר שבים:
ז] אי על הארץ גיב גי"א בספר דמי די יטן או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא וכו' וכן כתוב ברש"י כ"י:
ח] שהרי נושא את כולו ונאחזל על כולו הס"ד:
ט] יכול אפי' ניקבה לא הוי טמא כצ"ל וגיב גי"א ברש"י כ"י אחד יכול אפי' ניקבה ת"ל הנוגע ה"א דהנוגע דריש נוגע מצי למיכתב וכתב הנוגע משפוע כל הנוגעין שתמצא לומר ואפי' לא נגע אלא אפשר הוא ש"מ את שאפשר ליגע וכו':
י] הימנה באמצעייתה מהוך הכוליא וכן בשר:
יא] ואצ"פ שלא נגע אלא בקליפתה שהשומר:
יב] נוצר מאדמה ומין אדמה יש המשריץ עכברים כאשפה המשרצת תולעים:
יג] הימני או השמאלי נמוחקו שלשת חיבות אלו:
יד] ה"א יתירא נדרשת גיב תוס' בכורות דף ו' ע"ב:
טו] שער ראשו וזקנו המחובר לו אם יכניסנו לתוכו הרי נגע ונטמא שהשער המחובר לו הרי הוא כבשר בין שער הטהור שנגע בטומאה בין שער הטמא שנגע בו הטהור דתניא בת"י הנוגע וכו' כצ"ל.
וגיב גי"א שנגע בטהור דתניא וכו'. עוד גיב עיין תוס' ב"ק דף כה ע"ב:
טז] ולא בקלקליו שעליו קלקלין הוא ערוב:
יז] חציו על פני כולו כל ארכו של שרץ:
יח] או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא כלומר אומר אי לא.
וגיב גי"א כלומר אינו לא וכו':
יט] גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא וצ"ע מנא לן הא דבשלמא למי"ד בפי' בהמה המקשה דגולל כצ"ל:

א] וכן משמע עוד להדיא בתוס' שנת דף פ"ד ע"ב ד"ה שטורין וגרסי' הכא מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי פ"ש.

קבו:

עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. פ"י בקונטרס דהלמ"מ הוא ואי אפשר לומר כן דמקראי ילפינן לה בזמיר פרק כהן גדול (דף נג:) ולא הוי הלכה אלא מה שהזמיר מגלח עליו אע"ג דלא מטמא צהאל: יט **גולל** ודופק מטמא במגע ובאהל פ"י **מטמא במשא**. למ"ד צפרק צהמה המקשה (לעיל דף עב.) דגולל ודופק הוו מהלכה איכא למימר דהכי גמירי לה אלא למאן דמייטי לה מעל פני השדה קשה מנא לן וגרסא משום דההוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בזמיר (דף נג:) צהאל הילכך מטמא צהאל וצמגע נמי מטמא משום דאפקייה בלשון נגיעה אבל צמשא לא מנינו שיטמא: **בנבלתה** ולא בקולית סתומה. מהאי קרא נמי ממעטינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עו:*) עלמות וגדינן וקשה דא"כ היכי נמעט מנייה קולית סתומה ומיהו כיון דלא מרבינן שומר אלא בנקובה שיכול ליגע ממילא כי אמעיטו עלמות אמעיט נמי קולית סתומה אע"פ דשומר הוי כסתום כגון חטה צקליפתה*) הסם מרבינן מקרא דזרע אשר זרע כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה אבל הכא גלי קרא דשומר לא הוי אלא צאפשר ליגע וכן גבי שריס מרבינן לקמן מיטמא דשריסי קולית השרץ נקובה ואע"ג דמהטמאים דרשינן לקמן לרצות קולית השרץ וצינת השרץ עיקר קרא לא אסתא אלא לצינת השרץ אבל קולית נפקא מיטמא ואע"ג דמהטמאים דרשינן דרשות טובא אפשר דדרשינן מטמא טמאים הטמאים או טובא טמאים כתיב הסם: **יבול** אפי"ו לא רקמה ת"ל השרץ. וא"ת ולרקמה למה לי קרא לענין טומאה הא לענין אכילה פשיטא לן צלא קרא צפרק אלו טרפות (לעיל דף סד.) שסם רקמה ואכלה לוקה משום השרץ השורץ על הארץ אלמא שרץ איקרי יש לומר דודאי רקמה שרץ איקרי אבל צב ועכבר לא איקרי וכה"ג מרמינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עה.) גבי חלב דלא איקרי חלב שור כשב ועז עד שי"א העוזר לאויר העולם אי נמי מקרא דהכא קים לן צאלו טרפות לענין אכילה שלוקה:

תלמוד

עכבר שומע אני אפילו עכבר שבים ששמו עכבר ודין הוא מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה מין הגדל על הארץ או כלך לדרך זו מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר ה' אפי' עכבר שבים ששמו עכבר ת"ל ^אעל הארץ ^ב אי על הארץ יכול על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא ת"ל

המשנ"ת תולעים ואם עדיין לא נצרכ העכבר אלא לזו אחד יא'הימני או השמאלי הנוגע צבצר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גב'** הטמאים.

שלש טומאות פורשות מן המת שתיים בכל אחת א' ושלישית אין בהן ואלו הן א"מלא תרווד רקב יועצם כשעורה וגולל ודופק מלא תרווד רקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע והיכן מגעו ב' עם אחת מהן עצם כשעורה מטמא במשא ובמגע ואינו מטמא באהל והיכן אהלו ג' עם אחת מהן גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואינו מטמא במשא והיכן משיאו א' עם אחד מהן: קולית נבלה וקולית השריץ וכו': ת"ר י'בנבלתה ולא בקולית סתומה יכול אפילו ניקבה ת"ל הנוגע יטמא את שאפשר ליגע טמא ואת שאי אפשר ליגע טהור א"ל רבי זירא לאביי אלא מעתה בהמה בעורה לא תטמא פוק חזי כמה נקבים יש בה א"ל רב פפא לרבא אלא מעתה כוליא בחלבה לא תטמא תא חזי כמה חומין נמשכין הרימנה בעי רב אושעיא י'חישב עליה לנוקבה ולא ניקבה מהו מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי או לא הדר פשטה ב' מחוסר נקיבה לאו כמחוסר מעשה דמי: **מתני'** ^איביצת השרץ המרוקמת טהורה ניקבה כל שהוא טמא ה'עכבר שחציו בשר וחציו אדמה הנוגע בבשר טמא באדמה טהור רבי יהודה אומר אף הנוגע באדמה שבנגד הבשר טמא: **גב'** ת"ר ^אהטמאים לרבות ביצת השרץ וקולית השרץ יכול אפי' לא ריקמה ת"ל ^אהשרץ מה שרץ שרקם אף ביצת השרץ שרקמה יכול אפי' לא ניקבו ת"ל הנוגע יטמא את שאפשר ליגע טמא ואת שאי אפשר ליגע טהור וכמה נקיבתה בחוט השערה שאפשר ליגע בחוט השערה שחציו [וכו']: אמר רבי יהושע בן לוי והוא שהשריץ על פני כולו איכא ידמתני לה אסיפא רבי יהודה אומר אף הנוגע באדמה שבנגד בשר טמא אמר ר' יהושע בן לוי והוא שהשריץ על פני כולו מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ומאן דמתני לה אסיפא אבל רישא אע"ג דלא השריץ ת"ר מתוך שנאמר עכבר שבים ששמו עכבר ודין הוא מימא בחולדה וטימא בעכבר מין הגדל על הארץ או כלך לדרך זו מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר ה' אפי' עכבר שבים ששמו עכבר ת"ל ^אעל הארץ ^ב אי על הארץ יכול על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא ת"ל

המשנ"ת תולעים ואם עדיין לא נצרכ העכבר אלא לזו אחד יא'הימני או השמאלי הנוגע צבצר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גב'** הטמאים. אלה הטמאים יא'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרותיהן בצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **ס"ל** הטמאים לם בכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקנויט' אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כבשר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כמ"כ) הנוגע צבצר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבוב שער תלוש המתקשה א'ונאסף צשערו שעל החמה ושעל השחי פולטריי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לבשר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנא"תי דצדרי רב הא"י. יכול שאני מוציא את השער ואת הכפורן ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כבשרו. ושער הטהור נמי תניא תהס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת הכפורן ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פנייט' ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנ"ד א' הוא נעשה צצר ולהכי טמא אם נגע צבצר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמתני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמיידי צנוגע צבצר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמיידי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו א' דהכי מסתבר בפיר. יא'ולקמן [קסא.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין כולו**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא צריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יא'ואי על הארץ יכול על הארץ יטמא. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר הים צין עכבר היבשה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא: ת"ל

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

שלש טומאות פורשות כו'. טומאות הרצח פורשות מן המת כגון כזית צצר ושדרה וגלגולת שלא חסרו ורובע עלמות ומלא תרווד רקצ ועצם כשעורה ורוב המנין והצינן אלא שלש טומאות פורשות ממנו ששוות דדצר זה שיש בכל אחת שמים מטומאתו של מת או מגע ומשא צלא אהל או מגע ואהל צלא משא או משא ואהל צלא מגע והשלישית אין צה: **ואלו הן**. הג' הפורשות שהמשפט הזה נוהג צהן: **מלא תרווד רקצ ועצם כשעורה וגולל ודופק**. גולל זה כסוי העליון דף שנותנין על המת דופק זה דף התימן צדדיו ורצינן לכו מקראי צפ' צהמה המקשה (לעיל דף עב.) והכך תרי חדא טומאה נינהו ששניהם יוצאים ממקרא אחד ועומאתן שיה אבל שאר פורשים מן המת כל ג' טומאות המת נוהגים צהם: **מלא תרווד רקצ מטמא צמשא ואהל** שהרי נושא את כולו:י' **ואינו מטמא צמגע**. שאין נוגע צכולן. והיינו פליגא דר' יוסי דלמר מלא תרווד רקצ מטמא צמגע דקרייה לאהל מגע: **והיכן מגעו**. של מת: **צהחם מהן**. צכל אחת מאלו השמים הנוטרות: **עצם כשעורה**. הלמ"מ דמגע ומשא ליה את ולא אהל כדאמרין בזמיר (דף נג:) עצם כשעורה הלכה: **והיכן אהל**. של מת: **גולל ודופק**. נמי

הלכה גמירי לה צבהמה המקשה (לעיל דף עב.) ולמאן דנפקא ליה הסם מקרא לא ידענא מהיכן אימעיעט משא: **טויכול אפי' נקצה**. לא"י הוי טמא: **ס"ל הנוגע יטמא**. יו"ד יתירא דריש: **אם שאפשר ליגע טמא**. שם טומאה עליו הילכך אע"פ דלא נגע אלא צעצם טמא דשומר מכנים ומוציא טומאה: **צהמה צתוך עורה**. כל זמן שלא הופשטה כלל: **לא טמא**. דהא אי אפשר ליגע צבצר: **כמה נקצים יש צה**. הפה והחוטם והענינים: **חלב אינו טמא כדכתיב** יעשה לכל מלאכה ותניא צגמרל דכל שעה צפסחים (דף כב.) מלאכה מה ת"ל לכל מלאכה שיכול למלאכת הדיוט יהא טהור למלאכת גצוה יהא טמא ת"ל לכל מלאכה: **כוליא**. המכוסה צחלצה לא טמא הואיל ואי אפשר ליגע צה: **נמשכין הימנה**. צאנמעיטהי' וכן צצר: **מתני'** **צינת השרץ**. יש שרץ שהוא מטיל צינים צב והלטהא וחומט: **המרוקמת**. שטלד צה אפרוח: **טהורה**. לפי שאי אפשר ליגע צה: **ניקצה כל שהוא טמאה**. ואע"פ שלא נגע אלא יא' שהשומר מוציא טומאה: **יש מין עכבר שאינו פרה ורצה אלא מעצמו נוצר מאדמה יא'כאשפה**

המשנ"ת תולעים ואם עדיין לא נצרכ העכבר אלא לזו אחד יא'הימני או השמאלי הנוגע צבצר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גב'** הטמאים. אלה הטמאים יא'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרותיהן בצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **ס"ל** הטמאים לם בכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקנויט' אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כבשר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כמ"כ) הנוגע צבצר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבוב שער תלוש המתקשה א'ונאסף צשערו שעל החמה ושעל השחי פולטריי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לבשר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנא"תי דצדרי רב הא"י. יכול שאני מוציא את השער ואת הכפורן ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כבשרו. ושער הטהור נמי תניא תהס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת הכפורן ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פנייט' ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנ"ד א' הוא נעשה צצר ולהכי טמא אם נגע צבצר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמתני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמיידי צנוגע צבצר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמיידי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו א' דהכי מסתבר בפיר. יא'ולקמן [קסא.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין כולו**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא צריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יא'ואי על הארץ יכול על הארץ יטמא. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר הים צין עכבר היבשה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא: ת"ל

מסורת הש"ס

א] [מוספתא ספ"ח],
ב] ולא כצ"ל רש"י,
ג] ויקרא יז, ד] [מלועז מכלתא דזבים פרק ג],
ה] ס"א ונאסף צשערות פולטריי"ץ בלע"ז כו' ונמחק שעל החמה ושעל השחי,
ו] [ש"י פירוש ר"ה"ג מקואות פ"ט מ"ב],
ז] [מלועז מכלתא דזבים פרק ד],
ח] [צ"ל דהכי מסתבר שפיר לקמן בסמוך],
ט] [דכור זה ולקמן מנא שייך לאחר ד"ה מה חולדה כו' שהרי אין חולדה צים],
י] [ועיין תוס' שם ד"ה ולא],
יא] [לעיל קיז:].

תורה אור השלם

1. ובי' ימות מן הבהמה אשר לבהם לאבבה הנגע צבבלתה יטמא עד הקצרב: ויקרא יא לט בסמוך].
2. אלה הטמאים לבהם בכל השרץ כל הנגע בהם צמתא יטמא עד הקצרב: ויקרא יא לא
3. וזה לבה הטמא בשרץ השרץ על הארץ הוחלד והעכבר והצב למיניה: ויקרא יא כט

לעזי רש"י

פולטריי"ץ [פולצ"ל].
קבוצת שערות.